אי אמרת בשלמא נשבע כי אתו עדים מיחייב אמטו להכי מחייבינן ליה קרבן אשבועה בתרייתא הואיל ויכול לחזור ולהודות אלא אי אמרת כי אתו עדים פטור מי איכא מידי דאילו אתי סהדי ומסהדי ביה פטור ואנן ניקו ניחייביה קרבן אשבועה הואיל ויכול לחזור ולהודות השתא מיהת (א) לא אודי: [א]אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן [א]הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל מה גנב שהוא משלם כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב בפקדון כשהוא משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מה לגנב שכן משלם תשלומי כפל שלא בשבועה תאמר בטוען טענת גנב שאין משלם תשלומי כפל [ב]אלא בשבועה אמרי היקישא היא [ג]ואין משיבין על היקישא הניחא למ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למ"ד האי אם ימצא הגנב ואם לא ימצא תרוייהו בטוען טענת גנב מאי איכא למימר אמרי גנב הגנב איתיביה רבי חייא בר אבא לר' יוחנן [ד]היכן שורי נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו [ב]שאכלו משלם תשלומי כפל והא הכא דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה וקתני משלם תשלומי כפל תשלומי כפל אין תשלומי ד' וה' לא הכא במאי עסקינן כגון שאכלו נבילה ולישני ליה כגון שאכלו טריפה כר"מ דאמר [ה]שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ולישני ליה בבן פקועה כר"מ דאמר [ו]בן פקועה טעון שחיטה ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו לו צא תן לו דהא אמר רבא [ג]צא תן לו טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב מאי טעמא כל כמה דלא פסיקא ליה מילתא אכתי גנב הוא אמרי וליטעמיך לישני ליה בשותף שטבח שלא מדעת חבירו אלא [ז]חדא מתרי ותלתא נקט [ח]ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל מאי טעמא דכתיב [1]על כל אבדה אשר יאמר איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא [2]כי יתן איש [ד]אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא שנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן [ט]נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל [1]עד האלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ואם איתא תיהוי נמי כאבידה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שאכלו כשהוא קטן אבל כשהוא גדול מאי הכי נמי דמשלם אי הכי אדתנא עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ליתני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד א"ל תני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד רב אשי אמר לא דמי אבידה קא אתיא מכח בן דעת והא לא אתיא מכח בן דעת ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת מאי טעמא דאמר קרא [1]כי הוא זה א) ופליגא דר' חייא בר יוסף דאמר ר' חייא בר יוסף

עירוב

ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו ליה צא תן לו. והשתא צריך להוסיף על הברייתא ולפרש הכי היכן שורי א"ל נגנב משביעך אני ואמר אמן ואח"כ באו עדים ואמרו שיש בידו ועמד בדין וא"ל צא ותן לו ואח"כ טבחו והעדים מעידים אותו שאכלו משלם תשלומי כפל ואף ע"ג דהשתא צריך להוסיף על הברייתא ולפרש בדוחק ניחא ליה לגמרא לאוקמי הכי מלאוקמי כשאכלו נבלה שזה נראה לו דוחק יותר:

אבל אכלו כשהוא גדול מאי הכי נמי דמשלם כו'. משמע אם נשבע ובאו עדים שאכלו משלם תשלומי כפל ותימה אמאי בעי שבועה מעיקרא כשאמר נגנב יהא נאמן במגו דאי בעי אמר החזרתיו לך כשהיה [פ] קטן יהא נמי נאמן לומר נגנב בלא שבועה וי"ל דהכא מיירי שטוען זה הקטן כשהגדיל נתתי לך פקדון כשהיה קטן ויודע אני שיש בידך עכשיו דהשתא לא שייך למימר [צ]מגו דהחזרתיו כשהיה קטן דא"כ הוה כפר במה שאמר ליה עדיין ישנה בידך ואין זה מגו כדאמר לקמן דאין מעיז פניו לומר להד"ס:

הא לא אתי מכח בן דעת. ואליבא דרב אשי דאמר אין יכול להשביע כלל כל מה שהפקידו בקטנותו אפילו הפקדון בעין אבל לשינויא קמא יכול להשביעו כשהוא בעין:

עירוב

אי אמרת בשלמא אי אתו עדים. אחר שבועה קמייתא מחייב לשלומי קרנא אשתכח דהכתי ממונא הוא גביה ואמטו להכי מחייבינן ליה קרבן שבועה אשבועה שניה דמשום דאין שבועה חלה על שבועה לא תפטריה דהואיל ויכול לחזור ולהודות בין זו לזו נמצא דכל אחת שבועת כפירה בפני עצמה היא: **השתא מיהת הא לא אודי.** בין זו לזו ואשתכח דכפירת דברים בעלמא הוא ולאו ממונא הוא גביה שהרי אין יכול להוציאו בעדים: טוען טענת גנב אינו משלם כפל עד שישבע ואחר כך יבאו עדים כדילפינן במרובה [י]: **היקישא הוא.** דאיתקש גנב וטוען טענת גנב דסמיכי קראי אהדדי [כ] אם ימצא הגנב הרי גנב ואם לא ימצא הגנב כמו שאמר אלא הוא עצמו גנבו היינו טוען טענת גנב ונמצא שהוא גנבו: **אלא למאן דאמר.** בפרק מרובה (לעיל דף סג:): **תרווייהו בטוען טענת גנב.** דגנב עצמו נפקא לן מאם המצא (ב) בידו דכתיב בפרשה אחריתי [ל] היכי איתקוש: **גנב הגנב.** מרבוייא דה"א דאמרבאי בטוען טענת גנב [ילפינן לה כל דיני גניבה לרבות] תשלומי [מ][כפל וד' וה']: **משלם תשלומי כפל.** דטוען טענת גנב: **ולישני ליה כגון שאכלו טריפה.** דאיכא ר"ש דפטר בהשוחט ונמצאת טריפה מתשלומי ד' וה' לעיל (דף ע.) ומשני לרבי יוחנן כר"מ ס"ל דאמר שחיטה שאינה ראויה לאכילה הואיל ונשחטה כהלכתה שמה שחיטה: **ולישני ליה כגונב בן פקועה.** שנמצא במעי אמו ופקעה לאחר שחיטה והוציאוהו דאיכא למאן דמכשר ליה בלא שחיטה כפ' בהמה המקשה (חולין דף עד:) דתנן ר"ש שזורי אומר אפילו הוא בן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו: **כר"מ.** בשחיטת חולין [עד.] דתנן השוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי כו': **ולישני ליה כגון שעמד בדין.** קודם לכן ואמר נגנב ונשבע ובאו עדים שגנבו הוא עצמו ומייתוהו בי"ד ואמרו צא תן לו קרן וכפל ואח"כ שחטו ואכלו [נ](וחזר ונשבע עליו) דמשלם כפל אשבועה קמייתא ופטור מטביחה כדרבא כו': **בשותף שטבח.** שותפין שגנבו וטבחו האחד שלא מדעת חבירו אמרינן בפרק מרובה (לעיל ד' עח:) שפטור מד' וה' דחמשה בקר אמר רחמנא[ס] ולא חמשה חצאי בקר [*]והכא לא קרינא וטבחו כולו בחיובא דעל החצי של חבירו הוה טובח ומוכר אחר הגנב דפטור אבל לדעת חבירו משלמין שניהם דשלוחו הוא ואמרינן תחת[ע] לרבות את השליח: **על כל אבדה.** וגו' ישלם שנים: **אין נתינת קטן כלום.** דכתיב איש פרט לקטן דאין נשבעין על טענת נתינתו ואין באין לידי כפל על ידו דהכא כפל כתיב: **אין לי אלא כשנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן.** דאיכא למימר דהאי איש אהשתא קאי וה"ק כי יתן מי שהוא עכשיו איש בשעת טענה פרט לנתינת מי שהוא עדיין קטן אבל אי הוי עכשיו איש לא ממעט ליה: **נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין.** דפטור: **ת"ל יבא דבר שניהם.** איתקוש נתינה והעמדה בדין להדדי דבתרווייהו בעינן איש: **תהוי נמי כאבידה.** דליכא נתינה והוי טענה להשביע ולהתחייב כפל וכי תבעו כשהוא גדול ליחייביה להאי שבועה וכפילא אע"ג דנתינה ליכא: **שאכלו.** בעל הבית לפקדון בעוד שהמפקיד קטן דלא ירד פקדון זה לתורת טענה מעולם אבל אבידה אכי מטא לידיה דהאי איחייב ליה שהרי יש לה בעלים בני טענתא: **הכי נמי דמשלם.** דמשהגדיל קטן ונעשה בר טענה נתחייב זה לבא עמו לדין ואע"ג דנתינה לא הואי: **דאמר קרא כי הוא זה.** היינו הודה במקצת וכפרשת טוען טענת גנב כתיב:

עירוב

עין משפט נר מצוה

קמט א ב מיי' פרק ד מהלכות גניבה הלכה א סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנג:

קנ ג מיי' פ"ה מהל' טוען ונטען הלכה י ופ"ב מהל' שכירות הל' ו ועיין בהשגות ובמ"מ ופ"ד מהל' גניבה הל' ט סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' ט סעיף א:

קנא ד מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ט טוש"ע ח"מ סי' שנג:

◆

מוסף רש"י

הטוען טענת גנב כו' משלם תשלומי ארבעה וחמשה. כגנב עצמו, דנפקא ליה מגנב הגנב (לעיל סג:). היקישא הוא. כיון דסמיכי להדדי הני קראי, איתקש גנב וטוען טענת גנב להדדי, מה גנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה אם טבח ומכר, אף טוען טענת גנב משלם ארבעה וחמשה, ואיכא דאמרי היקישא כדמפרש הואיל וגנב משלם כפל וטוען טענת גנב משלם כפל, מה גנב טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, אף טוען טענת גנב טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה, ולאו מילתא היא, דהאי מה מצינו כגון לב הוא ולא הקישא אלא סמיכות המקראות קרי היקש (שם). ואין משיבין על היקישא. דאדם דן ק"ו מעצמו ואין אדם דן גזירה שוה והיקש מעצמו אא"כ למדה מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני (מנחות פב:). שחיטה שאינה ראויה. לאכילה (קדושין נח.). דאמר בן פקועה טעון שחיטה. דחכמים גרמי לשוייה כבהמה בלאפי נפשיה ולא איתרבאי מכל בבהמה תאכלו (חולין עד.). צא תן לו. שפסקו לו דינו בב"ד שלוו עליו לתת לו (ב"מ מז:). הטוען טענת גנב באבידה. מוצא אבידה שטוען נגנבה הימני לאחר שמצאתיה (לעיל סג:) לפטור עצמו על ידי גנב, שטוען נגנבה ממני האבידה שמצאתי, ונמצאת בידו הוא (לעיל נז.). משלם תשלומי כפל. כגנב עצמו דדרשינן בפרק מרובה (סג:) ואם לא ימצא הגנב, אם לא ימצא כמו שאמר אלא הוא עצמו גנבו, וכתיב בתריה ישלם שנים (לעיל נז.). דכתיב על כל אבידה אשר יאמר. וכטוען טענת גנב קאמר דאפקינן ליה להאי קרא (לעיל סג:). עד שיכפור במקצת ויודה במקצת. דאין מחייבין אותו שבועה אלא אם כן הודה במקצת ואמר כן וכך אני חייב לך והמותר נגנב ממני (שמות כב ח).

מסורת הש"ס

א) לעיל סב: סג., ב) [לעיל סג: מנחות פב:], ג) לקמן קח: [ע"ש], ד) שבועות מט. [ע"ש] [פי' בשבועות שם בתום' ד"ה והפקדים], ה) [חולין פה.], ו) [שם עד.], ז) לעיל סה: [דומה לזה ב"מ טז: ח.], ח) [יומא עט: יבמות מח: סוטה ח. זבחים י: ל. לד: מנחות פט: כריתות ג:], ט) לעיל מ. סג., י) [לעיל סג:], כ) [שמות כב], ל) [שם], מ) רש"ל, נ) רש"ל מ"ז, ס) [שמות כב], ע) [שם], פ) נ"ל כשהיה. דכה ממר. וכן נ"ל לקמן, צ) פי' רש"ל.

◆

תורה אור השלם

1. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח
2. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיהת הא לא אודי: (ב) רש"י ד"ה תרווייהו וכו' המצא תמצא בידו:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בשותף וכו' והכא לא קרינא וטבחו כולו. לא ידעתי מאי עקיצת רש"י מרמי יהא בטעם אחד שני כמפורש בפ' מרובה דף עח ע"ב ואולי יש להגיה א"נ:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ופליגא דר' חייא בר יוסף. כאן נרשם אות ה' מסימני עין משפט. מוציין עליו מיי' פ"ב מהלכות שכירות הלכה ח ועיי"ש בהה"מ: